

การสร้างความหมาย "ครัว" ในนิตยสารครัวและนิตยสารแม่บ้าน

นางสาวจินตนาถ กลัดวัง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวารสารสนเทศ ภาควิชาวารสารสนเทศ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-2441-1

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๕๒๐๘๒๓๘๙๗

10 ต.ค. 2550

THE MEANING CONSTRUCTION OF "KITCHEN" IN KRUA AND MAEBAN MAGAZINES

Miss Jintanart Kladwang

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in Journalism

Department of Journalism

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

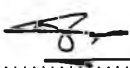
Academic Year 2002

ISBN 974-17-2441-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์   การสร้างความหมาย "ครัว" ในนิตยสารครัวและนิตยสารแม่บ้าน
โดย   นางสาวจินตนาถ กลัดวัง
ภาควิชา   วารสารสนเทศ
อาจารย์ที่ปรึกษา   อาจารย์ ดร.วิลาสินี พิพิธกุล

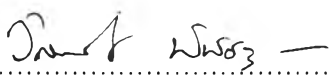

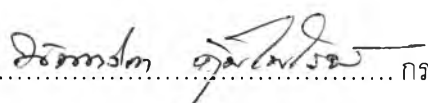
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์จุมพล รอดคำดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์รจิตลักษณ์ แสงอุไร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.วิลาสินี พิพิธกุล)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์นันทริกา คும்ไพโรจน์)

จินตนาถ กลัดวัง : การสร้างความหมาย "ครัว" ในนิตยสารครัวและนิตยสารแม่บ้าน. (THE MEANING CONSTRUCTION OF "KITCHEN" IN KRUA AND MAEBAN MAGAZINES)

อ.ปริกษา : อาจารย์ ดร.วิลาสินี พิพิธกุล, 197 หน้า, ISBN 974-17-2441-1

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างของเนื้อหาที่นำเสนอในนิตยสารครัวและนิตยสารแม่บ้าน ศึกษาอุดมการณ์ทางเพศสภาพที่สะท้อนออกมาในเนื้อหา ศึกษาการสร้างความหมาย "ครัว" โดยพิจารณาความหมายตามแนวคิดปีตาธิปไตยและแนวคิดสตรีนิยม และวิเคราะห์หาประเด็นเนื้อหาที่ขาดหายไปในการสร้างความเข้าใจในมิติของหญิงและชาย โดยใช้แนวคิดสตรีนิยมเป็นกรอบในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นเครื่องมือในการวิจัย ศึกษาจากนิตยสารครัว 16 ฉบับ นิตยสารแม่บ้าน 16 ฉบับ รวมทั้งสิ้น 32 ฉบับ โดยสุ่มตัวอย่างตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 – ปี พ.ศ.2545

ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาที่นำเสนอในนิตยสารทั้ง 2 ชื่อฉบับมีความคล้ายคลึงกัน เช่น วิธีการประกอบอาหาร สารคดีท่องเที่ยว ความรู้ด้านการดูแลครอบครัว การพยากรณ์ดวงชะตา เป็นต้น

อุดมการณ์ทางเพศสภาพในประเด็นบทบาทของผู้หญิง สถานภาพของผู้หญิง และพื้นที่ของผู้หญิง ที่สะท้อนผ่านทางนิตยสารทั้ง 2 ชื่อฉบับยังคงใช้แนวคิดแบบปีตาธิปไตยในสัดส่วนที่มากกว่าแบบสตรีนิยม และนิตยสารครัวสะท้อนแนวคิดปีตาธิปไตยมากกว่านิตยสารแม่บ้าน

การสร้างความหมาย "ครัว" ตามแนวคิดปีตาธิปไตยมี 5 ประเด็น คือ 1.) เป็นภาระและเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้หญิง 2.) เป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับผู้หญิงว่าเป็นแม่ศรีเรือน 3.) เป็นพื้นที่ในบ้านจึงมีคุณค่าด้อยกว่า 4.) ตอกย้ำสถาบันครอบครัวแบบกระแสหลัก 5.) กำหนดให้ความสวยงามต้องคู่กับผู้หญิง ตามแนวคิดสตรีนิยมมี 6 ประเด็น คือ 1.) ให้อำนาจผู้หญิงในการควบคุมการตัดสินใจ 2.) เป็นพื้นที่ที่ไม่จำกัดเพศ 3.) เป็นแหล่งเพิ่มรายได้ 4.) เป็นพื้นที่ของความรักความอบอุ่นในครอบครัว 5.) เป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้หรือก่อให้เกิดความรู้ 6.) สร้างความหมายของสถาบันครอบครัวใหม่

เนื้อหาที่สร้างความเข้าใจในมิติของหญิงและชายแต่ขาดหายไป ได้แก่ 1.) การยกระดับคุณค่าของพื้นที่ในบ้านให้เทียบเท่าพื้นที่นอกบ้าน 2.) ความสัมพันธ์ระหว่างคนเพศเดียวกัน 3.) การมองผู้ชายอย่างเป็นทางการ 4.) การมองเพศสภาพ ในเชิงการให้คุณค่ากับผู้หญิง

ภาควิชา.....วารสารสนเทศ.....
สาขาวิชา.....วารสารสนเทศ.....
ปีการศึกษา.....2545.....

ลายมือชื่อนิสิต.....จินตนาถ.....กลัดวัง.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*Prisra Wisoo*.....
ลายมืออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....-.....

4385217328 : MAJOR JOURNALISM

KEY WORD : MEANING CONSTRUCTION/ KITCHEN/ MAGAZINES.

JINTANART KLADWANG : THE MEANING CONSTRUCTION OF "KITCHEN" IN
KRUA AND MAEBAN MAGAZINES, THESIS ADVISOR : WILASINEE
PHIPHITKUL, Ph.D., 197 pp. ISBN 974-17-2441-1

The objective of this thesis was to analyze the similarity and difference of content between two magazines, namely Krua and Maeban. Secondly, it was aimed at studying the gender ideology that was reflected in their content as well as the meaning of "Kitchen" based on the patriarchy and feminist concepts. It also sought for the "missing content" that would help constructing the understanding in both masculine and feminine dimensions by using Feminist theories as a major methodology.

This thesis was a qualitative research that applied the content analysis and the in-depth interview as research methodologies to analyze 16 editions of Krua Magazine and 16 editions of Maeban Magazine, totalling 32 editions. The magazines were sampled from those published in 1994 up to 2002.

The study revealed that the meaning construction of "Krua or Kitchen" conforming with patriarchy from this study could be categorized into 5 meanings: 1) It is the duty and role of women 2) It helps increase women's value as Mae Sri Ruen or "the household mastery" 3) The private sphere is therefore inferior 4) It reinforces the meaning of family in term of mainstream 5) It identifies that beauty should be coupled with women However, The meaning construction of "Krua or Kitchen" related to feminist ideology could be viewed in 6 angles: 1) Empowering women to make and control their decision 2) The homosexual relationship or relations of the same sex 3) A source of their income 4) A sphere of love and warmth for family members 5) A source of knowledge sharing and construction 6) Newly-created definition of family

The missing content that would construct the understanding in both masculine and feminine dimensions were: 1) Raising the value of private sphere to be equal to the public sphere 2) The homosexual relationship or relations of the same sex 3) The neutral male gaze 4) The gender view in term of putting value on women.

Department .....Journalism.....

Field of study .....Journalism.....

Academic year .....2002.....

Student's signature.....*พิกุล น้อย*.....

Advisor's signature .....*Wilasinee Phiphitkul*.....

Co-advisor's signature.....-.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง ของ อ.ดร.วิลาสินี พิพิธกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ช่วยจุดประกายทางความคิด ช่วยให้คำปรึกษาและให้ข้อเสนอแนะที่ดี ในการทำวิทยานิพนธ์

รศ.จิตติลักษณ์ แสงอุไร ประธานกรรมการการสอบวิทยานิพนธ์ รศ.นันทริกา คุ่มโพธิ์โรจน์ และ อ.พรรณพิมล นาคนาวา กรรมการการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาตรวจสอบและแนะนำในการแก้ไข ข้อบกพร่อง ซึ่งข้าพเจ้าขอแสดงความขอบพระคุณอาจารย์ทุกๆ ท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ รศ.ถิรพันธ์ อนวัชศิริวงศ์ คุณชาตรี ลีศิริวิทย์ ที่สละเวลาในการให้สัมภาษณ์ และ ผศ.นพพร ประชากุล ที่กรุณาแนะนำผู้ที่ท่านเห็นว่าเหมาะสมในการให้สัมภาษณ์

ขอขอบพระคุณ ม.ร.ว.ถนัดศรี สวัสดิวัตน์ ทีมงานนิตยสารครัว ได้แก่ คุณนิตดา หงษ์วิวัฒน์ คุณอบเชย อิมสบาย คุณมณฑิพย์ สิทธิพิพัฒน์ คุณประภาพร อนุมานไพศาล และทีมงานนิตยสารแม่บ้าน ได้แก่ คุณปรีดา เหวระกุล คุณพรศรี ภิญญะพันธ์ คุณจำลองลักษณ์ หุ่นชื่น คุณจิรนาฏ วีรชัยเชษฐกุล ที่สละเวลาให้สัมภาษณ์

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาวารสารสนเทศทุกท่าน พร้อมทั้ง รศ.จุมพล รอดคำดี และ รศ.พิชัยศักดิ์ หรยางกูร ที่ได้ช่วยเพิ่มพูนวิชาความรู้ที่ดียิ่งสำหรับการเข้าเรียนในหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต

ขอบคุณสำหรับมิตรภาพดีๆ ของเพื่อนๆ ภาควิชาวารสารสนเทศ พี่นา พี่ลุ พี่เพชร พี่ตุ๊ก พี่กั้ง พี่พิม พี่แวน และ หนึ่ง ที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจกันและกันตลอดระยะเวลาที่ร่วมเรียนและทำวิทยานิพนธ์

และขอขอบคุณทุกๆ คนใน “ครอบครัว” ที่คอยเป็นห่วงเป็นใย และให้กำลังใจตลอดมา

จินตนาถ กัลดวัง

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์เพื่อตอบปัญหานำวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
ทฤษฎีสื่อมวลชนเชิงสตรีนิยม.....	6
แนวคิดวาทกรรม.....	10
แนวคิดเชิงสัญลักษณ์วิทยา.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับนิตยสาร.....	14
แนวคิดเรื่องกระบวนการสื่อสาร.....	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	22
นิยามศัพท์.....	25
ข้อสันนิษฐาน.....	26
กรอบความคิดในการวิจัย.....	27
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	28
วิธีการวิจัย.....	28
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	31
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	31
การนำเสนอข้อมูล.....	32

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	33
ประเภทของเนื้อหาในนิตยสารครัวและนิตยสารแม่บ้าน.....	33
วิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของเนื้อหา.....	69
วิเคราะห์และเปรียบเทียบประเด็นที่น่าสนใจ.....	83
ประเด็นทางเพศสภาพที่ปรากฏ.....	100
การสร้างความหมายครัว.....	116
แนวคิดที่สะท้อนจากความหมายครัว.....	141
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	157
ความเหมือนและความแตกต่างของเนื้อหา.....	158
อุดมการณ์ทางเพศสภาพ.....	163
การสร้างความหมายครัวในเชิงสัญลักษณ์.....	173
เนื้อหาที่ขาดหายไปในการสร้างความเข้าใจในมิติของหญิงและชาย.....	177
ข้อเสนอแนะ.....	179
รายการอ้างอิง.....	180
ภาคผนวก.....	182
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	197

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 โฆษณา น้ำส้มสายชูกลิ่นตราภูเขาทอง.....	150
2 โฆษณา ใจักตราสายไทย.....	150
3 โฆษณา ตำราอาหารสุขภาพ.....	150
4 โฆษณา ตำราอาหารสำหรับมือเย็น.....	151
5 โฆษณา เครื่องซักผ้า PHILCO.....	151
6 โฆษณา ขอสมะเชื้อเทศตราโรซ่า.....	151
7 โฆษณา นมผงอะแล็คต้า.....	152
8 โฆษณา น้ำยาล้างจาน ทีโพล-ทีไลม์.....	152
9 โฆษณา ถูงน่อง ZOKKI.....	152
10 โฆษณา สถานเสริมความงาม เพอร์เฟค ฟิกเกอร์.....	153
11 โฆษณา เครื่องปรุงอาหารตราโลโบ.....	153
12 โฆษณา ผงปรุงอาหารตรารสดี.....	153
13 โฆษณา นมผงตราหมี.....	154
14 โฆษณา มีดชุดผักผลไม้ตรา KIWI.....	154
15 โฆษณา ชุดภาชนะใส่อาหารตรา ROYAL PORCELAIN.....	154
16 โฆษณา ขอสปรุงรสตราแม็กกี้.....	155
17 โฆษณา ผงชูรสตราอายิโนะโมไต๊ะ.....	155
18 โฆษณา น้ำดื่มตราสิงห์.....	155
19 โฆษณา น้ำอัดลมตรากระทิงแดงโคล่า.....	156
20 ภาพแฟชั่น จากนิตยสารแม่บ้าน.....	156